

RAADSVOORSTEL

DATUM 5 juli 2021

AGENDAPUNT 1.03.04 en 2.05.04

ONDERWERP toekomst inzameling huishoudelijk afval

PORTEFEUILLEHOUDER R. van Dolder

PROGRAMMA BELEIDSVELD Programma III: Wonen & Ondernemen

Openbare ruimte

ZAAKNUMMER ZK21000968

DOCUMENTNUMMER D21.005875

AANLEIDING Op 1 februari 2021 is het recycleplan huishoudelijk afval in uw vergadering behandeld. Het voorstel om het scenario prijsprikkel (recycle-tarief) verder uit te werken had onvoldoende draagvlak om ter besluitvorming te worden aangeboden. Het presidium heeft in haar vergadering van 15 februari 2021 dan ook besloten het voorstel van de agenda te halen.

Naar aanleiding hiervan is op 7 april 2021 een informatiebijeenkomst georganiseerd waarbij alle fracties van uw Raad vertegenwoordigd waren. In deze bijeenkomst is afgesproken om een onafhankelijk onderzoek door de gemeente uit te laten voeren naar de tariefstellingen van HVC om in 2023 een gefundeerde keuze te kunnen maken over de voortgang van de vigerende DVO. In 2023 wordt uw raad tevens geadviseerd over het wel of niet invoeren van een prijsprikkelsystematiek.

Los van het onderzoek naar de tariefstelling van HVC spant HVC zich in om het kostenniveau van haar dienstverlening gedurende de initiële looptijd van de DVO te verlagen. Dit is expliciet in de DVO opgenomen (zie 1.1. onderbouwing voor meer informatie).

Tenslotte zijn de 'optimalisaties' besproken. In de bijeenkomst is aangegeven dat met het in stand houden van de huidige inzamelsystematiek (het zogenaamde vlaktarief) het effect én rendement van een aantal optimalisaties fors lager of zelfs helemaal verdwenen is. Om die reden is het woord optimalisaties tussen haakjes geplaatst. De optimalisaties met voldoende effect en rendement zijn als besluitpunt opgenomen. De optimalisaties die onvoldoende effect en rendement hebben zijn opgenomen onder de alternatieve mogelijkheden. Op deze wijze verkrijgt uw raad een compleet beeld van alle optimalisaties.

KADER *Individuele Dienstverleningsovereenkomst (DVO)*

Gemeente Koggenland heeft voor de periode 1 januari 2020 tot en met 31 december 2025 een individuele dienstverleningsovereenkomst afgesloten met HVC ten aanzien van afval- en grondstoffeninzameling.

Kaderrichtlijn Afvalstoffen (2008/98/EG)

Deze richtlijn geeft het Europees raamwerk voor het beheer van afvalstoffen en besteed aandacht aan duurzaam afvalbeheer, preventie en hergebruik. De richtlijnen vanuit Europa zijn overgenomen in het Nederlandse afvalbeleid.

Wet Milieubeheer

Gemeenten hebben een wettelijke zorgplicht voor het inzamelen van huishoudelijk afval. De gemeenten zijn verplicht het huishoudelijk afval bij of nabij een woonadres in te zamelen.

RAADSVORSTEL (VERVOLG)

Verbrandingsbelasting

De Rijksoverheid stuurt op een duurzame afvalverwerking met een belasting op het verbranden van restafval. Deze verbrandingsbelasting is in 2019 fors verhoogd van € 13,21 naar liefst € 31,12 per ton. In 2020 bedroeg de belasting € 32,63 per ton en in 2021 € 33,15.

Landelijk Afvalbeheerplan

Het derde Landelijk Afvalbeheerplan (LAP 3) is het belangrijkste kader voor het afvalbeheer in Nederland. Het LAP 3 geeft een beleidskader waarin wordt ingezet op een afval hiërarchie tegen maatschappelijk verantwoorde kosten, omgang met gevaarlijke stoffen, plannen per sector en doelstellingen voor het Rijksbrede programma circulaire economie.

Programma circulaire economie

Dit programma richt zich op het veranderen van de Nederlandse economie in de richting van een circulaire economie in 2050. In een circulaire economie bestaat geen afval meer: producten worden efficiënter ontworpen en materialen zoveel mogelijk hergebruikt.

Programma Van Afval Naar Grondstof (VANG)

Voor een goed grondstoffen- en afvalbeheer is het VANG-programma opgestart. Doelen zijn onder andere meer hergebruik van grondstoffen, een betere scheiding en inzameling met een richtlijn van 100 kilogram restafval per inwoner per jaar en 75% afvalscheiding in 2020. Voor 2025 geldt een doorkijk naar maximaal 30 kilogram per inwoner per jaar.

Afvalstoffenverordening 2020 van de gemeente Koggenland

In de Afvalstoffenverordening gemeente Koggenland 2020 zijn nadere regels en bepalingen opgenomen omtrent de inzameling van afvalstoffen.

WIJ STELLEN VOOR

1. In 2022 een onafhankelijk benchmarkonderzoek uit te laten voeren naar de tariefstellingen van HVC, hiervoor eenmalig een krediet van € 25.000 beschikbaar te stellen en dit bedrag mee te nemen in de begroting 2022.
2. Na het evaluatiemoment van de DVO met HVC in 2023 te besluiten of de vigerende DVO wordt voortgezet én tevens te besluiten of wordt overgegaan tot invoering van een prijsprikkelsystematiek;
3. In te stemmen met het uitvoeren van de navolgende optimalisaties en deze uiterlijk per 1 januari 2022 te effectueren:
 - a. Voor circa 0,25 fte Inzet afval coaching van HVC af te nemen, hiervoor jaarlijks structureel € 28.500 beschikbaar te stellen en dit bedrag te verwerken in de afvalstoffenheffing;
 - b. Verbeteren inzamelprestaties GFTe, hiervoor jaarlijks structureel € 10.000 beschikbaar te stellen en dit bedrag te verwerken in de afvalstoffenheffing;
 - c. Optimaliseren glaszameling door het plaatsen van extra glasbakken, hiervoor jaarlijks structureel € 3.000 beschikbaar te stellen voor lediging en dit bedrag te verwerken in de afvalstoffenheffing;

RAADSVOORSTEL (VERVOLG)

- d. Het CAW voor te leggen om de sluitingstijd van het afvalbrengrstation in Obdam op de zaterdag structureel te verruimen van 14.30 uur naar 16.00 uur en hiervoor een PM-post op te nemen.
- e. De “recyclekraam” af te nemen, hiervoor € 7.500 beschikbaar te stellen en dit bedrag te verwerken in de afvalstoffenheffing.
- f. De bovengenoemde punten te evalueren medio 2023 zodat deze kunnen worden meegenomen in de evaluatie van de DVO.

BEOOGD RESULTAAT Duidelijkheid verkrijgen hoe de tarieven van HVC opgebouwd zijn. Voor de komende jaren koers bepalen voor de wijze waarop het huishoudelijk afval wordt ingezameld. Het verbeteren van de milieuprestaties door zorg te dragen voor nog betere afvalscheiding.

ONDERBOUWING *1.1. De tarieven van HVC zitten aan de bovenkant van de benchmark.*
Ten tijde van het afsluiten van de DVO in 2019 was al bekend dat de tarieven van HVC aan de bovenkant van de benchmark zitten. In de DVO is opgenomen dat HVC zich inspant om het kostenniveau van haar dienstverlening gedurende de initiële looptijd van de DVO te verlagen door het nemen van efficiencymaatregelen. De graadmeter voor het kostenniveau is marktconformiteit. In de DVO is expliciet opgenomen dat HVC bij het evaluatiemoment in 2023 verplicht is de eigen efficiency te analyseren en waar nodig verbeterstappen te zetten.

1.2. Om een inhoudelijk goed gefundeerde evaluatie met HVC te kunnen houden is een onafhankelijk onderzoek naar de tarieven van HVC noodzakelijk.

Het evaluatiemoment in 2023 is een belangrijk moment voor de voortgang van de DVO. Om deze evaluatie goed gefundeerd met HVC te kunnen houden is het essentieel om vooraf voldoende informatie te vergaren. Voorgesteld wordt daarom om in 2022 een onafhankelijk benchmarkonderzoek uit te laten voeren naar de tariefstellingen van HVC.

2.1. Na de evaluatie kan een weloverwogen keuze worden gemaakt.

De vigerende DVO voor de inzameling van huishoudelijk afvalinzameling loopt tot en met 31 december 2025. Tot en met uiterlijk 31 december 2023 kan de DVO worden opgezegd. In 2023 is het evaluatiemoment met HVC. Na dit evaluatiemoment heeft uw raad zowel de input van HVC, alsmede de resultaten uit het onafhankelijke benchmarkonderzoek. Dat is hét geschikte moment om een weloverwogen keuze te maken over de voortgang van de DVO.

2.2. Ten aanzien van de prijsprikkelsystematiek kan gemeente Koggenland putten uit ervaring van andere Westfriese gemeenten.

Meerdere Westfriese gemeenten gaan met ingang van 2022 al een prijsprikkelsysteem invoeren. Ondanks het feit dat ruim 50% van de Nederlandse gemeenten al een prijsprikkelsysteem hanteert is het voor de regio West-Friesland compleet nieuw. Gemeente Koggenland kan dan ook putten uit de ervaring van deze Westfriese gemeenten voordat het aan uw raad ter besluitvorming wordt aangeboden.

3a.1. De inzet van afvalcoaches zorgt voor minder afkeur en dus lagere verwerkingskosten.

Afvalcoaches zijn speciaal daartoe opgeleide medewerkers van HVC. Hun specialisme is het adviseren én motiveren van inwoners om hun afval (nog) beter te scheiden. Met het optimaliseren van de inzet van

RAADSVOORSTEL (VERVOLG)

afvalcoaches wordt het scheiden van afval verbeterd en neemt de kwaliteit van de afvalstromen toe. Dit leidt weer tot lagere verwerkingskosten. Een deel van de gemiddeld benodigde € 3,00 per woonhuisaansluiting wordt dus weer terugverdiend in de verwerkingskosten. Hoe groot dit effect is, is niet meetbaar.

Wel zijn er in Koggenland in 2016 goede resultaten met afvalcoaches geboekt met de uitrol van de PBD-container. Er is toen ruim een half jaar een pilot gedraaid. Tot op de dag van vandaag is de gemiddelde hoeveelheid restafval per inwoner/jaar met circa 150 kg flink lager dan het gemiddelde van de overige Westfriese gemeenten (circa 178 kilogram per inwoner/jaar). (bron: jaarrapportage 2020 gemeente Koggenland van HVC).

3a.2. De inzet van afvalcoaches bevordert een goede dienstverlening.

Diverse keren per jaar ontvangt de gemeente verzoeken van inwoners om een extra restafvalcontainer te leveren. Om te kunnen beoordelen of zo'n verzoek legitiem is moet de situatie inhoudelijk worden beoordeeld. Hiervoor zijn locatiebezoeken en gesprekken noodzakelijk. Ambtelijk is onvoldoende capaciteit en vakkennis om dit gedegen te doen. Uit ervaring blijkt dat na de inzet van afvalcoaches in het merendeel van de situaties een extra restafvalcontainer niet nodig blijkt te zijn.

3a.3. De inzet van afvalcoaches bevordert de betrokkenheid bij de inwoners.

De gemeente bepaalt zelf hoe afvalcoaches worden ingezet. Uiteraard gaat de informatievoorziening naar de inwoners verder dan alleen het afhandelen van verzoeken zoals vermeldt onder 3a.2. Afvalcoaches kunnen ook worden ingezet voor acties, campagnes, promoties en bijeenkomsten. De insteek van gemeente Koggenland is om inwoners op een positieve wijze te benaderen om zo de betrokkenheid te bevorderen.

3b.1 Met etensresten bij het restafval valt nog winst te behalen.

Er zit gemiddeld nog circa 46 kilogram GFTe per inwoner/jaar in het restafval (bron: jaarrapportage 2020 gemeente Koggenland van HVC). Hier valt nog winst te behalen en wordt dan ook op gefocust. Zo wordt er ingezet op campagnes, voorlichting, prijsvragen en bijvoorbeeld het promoten/faciliteren van hulpmiddelen zoals etensrestenafvalbakjes op het aanrecht. Het gevraagde budget wordt dan ook gebruikt voor promotiematerialen en etensrestenafvalbakjes. De personele capaciteit wordt grotendeels geleverd met de inzet van afval coaching (zie 3a.1).

3c.1. De service en milieuprestaties worden verbeterd.

Uit locatieonderzoek zijn drie locaties geselecteerd die in aanmerking komen voor een glascontainer (zie bijlage). De inwoners worden hiermee nog beter gefaciliteerd om glas in de glasbak te deponeren in plaats van in de restafvalcontainer. In 2020 zat gemiddeld 3 kilogram glas per inwoner/jaar in de restafvalcontainer. Het streven is om dit terug te brengen naar 2 kilogram per inwoner/jaar zodat circa 24.000 kilogram glas extra gerecycled kan worden.

3c.2. De glascontainers kunnen met subsidie kosteloos worden geplaatst.

Vanuit Nedvang is er tot en met eind 2021 een subsidieregeling van kracht waarmee de drie extra glascontainers kosteloos kunnen worden geplaatst. Gemeente Koggenland maakt graag gebruik van deze subsidie. De kosten voor het ledigen bedraagt € 3000 per jaar.

3d.1. Er wordt gehoor gegeven aan de behoefte van de inwoners.

RAADSVORSTEL (VERVOLG)

Op zaterdagen wordt veel geklust; niet alleen in- en rond huis maar ook in de tuin. Het afvalbrenghstation in Obdam is nu op zaterdag tot 14.30 uur open. De ervaring is dat het merendeel van de inwoners dan nog niet klaar is met klussen. Met het verruimen van de sluitingstijd van 14.30 uur naar 16.00 uur wordt gehoor gegeven aan de behoefte van de inwoners.

3d.2. De openingstijden op zaterdag wordt gelijk getrokken met de andere afvalbrenghstations in West-Friesland.

In West-Friesland zijn ook de afvalbrenghstations van Hoorn, Enkhuizen en Middenmeer op zaterdag tot en met 16.00 uur geopend.

3e.1. Er kunnen bruikbare grondstoffen uit het restafval worden gehouden.

In het restafval komen nog steeds kleine elektrische apparaten, frituurvet e.d. terecht. Met een mobiele recyclekraam, die 9x per jaar op verschillende drukbezochte plaatsen staat, kunnen deze stromen worden ingezameld en uit het restafval worden gehouden. In de bijlage vindt u meer informatie over de recyclekraam.

3e.2. De recyclekraam is persoonlijk voorlichtings- en communicatiemiddel.

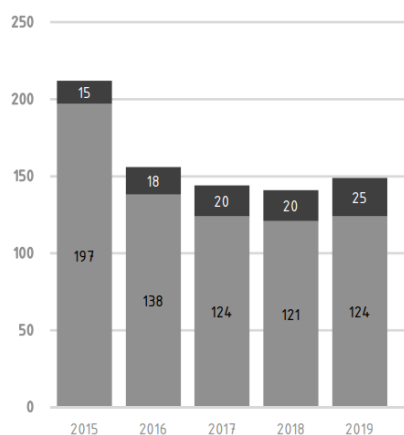
De inzet van een recyclekraam biedt mogelijkheden om persoonlijk met inwoners in gesprek te gaan en ze voor te lichten. Door te combineren met afvalcoaches is sprake van een optimale informatievoorziening naar onze inwoners.

KANTTEKENINGEN

*Met het continueren van het huidige inzamelsysteem worden **de VANG-doelstellingen niet behaald.***

Landelijke ervaringen hebben uitgewezen dat met het continueren van de huidige inzamelsysteem, het zogenaamde vlaktarief, de landelijke VANG-doelstellingen van 100 kilogram restafval per inwoner per jaar en 75% afvalscheiding bij lange na niet worden behaald. In onderstaand schema is de hoeveelheid ingezameld restafval in kilogrammen van de afgelopen jaren weergegeven. Het lichtgrijze deel betreft het fijn huishoudelijk restafval en het donkergrijze deel het grof huishoudelijk restafval

Goed te zien is de sterke daling in 2016 wat komt door de invoering van de PBD- container. De jaren erna is de hoeveelheid ingezameld restafval met iets onder de 150 kg per inwoner per jaar redelijk constant.

Uitzondering is 2020 met 159 kilogram restafval per inwoner per jaar. Deze stijging komt door COVID-19 omdat er veel meer mensen thuis waren en dus meer huishoudelijk afval produceerden.

RAADSVOORSTEL (VERVOLG)

3c.1. Het totaalbudget van de subsidie voor glascontainers is gelimiteerd.

Er is een gering risico dat niet het volledige bedrag gesubsidieerd wordt. Het totaalbudget is namelijk gelimiteerd tot een vergoeding voor maximaal 300 bovengrondse en 500 ondergrondse containers. Mocht niet het volledige bedrag gesubsidieerd worden dan kan het restant worden opgevangen in de reguliere begroting.

3d.1. De verruiming van openingstijden is onder voorbehoud van instemming CAW.

De afvalbrengrstations zijn ondergebracht in een collectieve dienstverleningsovereenkomst waar alle Westfriese gemeenten deel van uitmaken. De afvalbrengrstations zijn voorzieningen voor alle inwoners in het Westfriese gebied. Het verzoek tot wijziging moet daarom ter instemming worden voorgelegd aan het CAW. Voor de kosten is een PM-post opgenomen omdat de kosten voor gemeente Koggenland afhankelijk zijn van de besluitvorming van het CAW.

FINANCIËN De eenmalige kosten voor het benchmarkonderzoek ad € 25.000 mee te nemen in de begroting 2022.

De voorgestelde optimalisaties kosten de gemeente Koggenland jaarlijks totaal € 49.000. Voorgesteld wordt om deze kosten met ingang van 2022 één op één door te rekenen in het tarief van de afvalstoffenheffing. Dit komt neer op iets meer dan € 5 per woonhuisaansluiting (op basis van gegevens 2021). Hieronder een uitsplitsing van het totaal:

- € 28.500 voor inzet afval coaching;
- € 10.000 voor extra inzamelprestaties GFTe;
- € 3.000 voor extra glasbakken;
- € 7.500 voor de “recyclekraam”.

DUURZAAMHEID De inzet van afvalcoaches levert een belangrijke bijdrage in het kader van duurzaamheid. De coaches zorgen voor betere afvalscheiding en minder afkeur van stromen. Hierdoor wordt er minder afval verbrand en dus meer gerecycled.

Het optimaliseren van de glas inzamelvoorzieningen levert een belangrijke bijdrage in het kader van duurzaamheid. Inwoners worden nog beter gefaciliteerd en gestimuleerd om glas te scheiden waardoor er minder glas verbrand wordt.

De “recyclekraam” is niet alleen een inzamelpunt voor grondstoffen maar ook een communicatiemiddel om de inwoners voor te lichten.

ALTERNATIEVE MOGELIJKHEDEN Er zijn ook nog andere ‘optimalisaties’ beschouwd. Onderstaande vier ‘optimalisaties’ leiden met het huidige vlaktarief niet of onvoldoende tot een verbetering van de milieu-, kosten- of serviceprestaties. Mocht uw raad in 2023 besluiten om over te stappen op een prijsprikkelsystematiek dan worden deze maatregelen nader doorgerekend en ter besluitvorming voorgelegd.

Verbeteren gescheiden inzameling compacte bouw.

RAADSVOORSTEL (VERVOLG)

Deze optimalisatie betreft het plaatsen van GFTe- en PBD-containers bij hoogbouw (appartementencomplexen en BeBo-woningen). In de gemeente Koggenland gaat het om 42 locaties waar totaal 978 woonhuisaansluitingen (wha) op zijn aangesloten (circa 10% van totaal wha). De service voor mensen die afval willen scheiden wordt weliswaar verhoogd, maar de ervaring is dat zonder een financiële prikkel op het restafval de hoeveelheid extra gescheiden ingezamelde grondstoffen laag blijft. Daar komt bij dat de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen (GFTe en PBD) vaak dermate slecht is dat er veel wordt afgekeurd. Hierdoor blijven de verwerkingskosten onverminderd hoog terwijl de inzamelkosten (kapitaallasten + logistieke kosten) met circa € 75.000 omhoog (circa € 8 per wha).

Grof afval ophalen tegen betaling.

Grof afval dat aan huis wordt opgehaald, gaat in de kraakperswagen. Daarna kan er zeer beperkt worden gesorteerd. Wanneer inwoners moeten betalen voor het laten ophalen van grof restafval, zullen zij eerder naar het afvalbrengstation gaan, waar het gebrachte afval nog in 26 mono stromen (grondstoffen) kan worden gescheiden.

Deze maatregel is alleen voldoende effectief bij een prijsprikkelsystematiek. Met het huidige vlaktarief komt er namelijk teveel grof afval in de minicontainers terecht waardoor er verhoogde afkeur en dus verwerkingskosten zijn. De service neemt daarentegen wel licht af.

Optimaliseren papierinzameling.

Het huidige systeem is duur. De inzamelfrequentie ligt hoog en de opbrengsten zijn gedaald. De vergoedingen aan de 14 Koggenlandse verenigingen, stichtingen en scholen liggen boven de marktprijs van oud papier. Zij ontvangen een vergoeding van € 25 of € 35 per ingezamelde tonnage (afhankelijk van de inzamelfrequentie). In 2021 is 1410 ton papierinzameling begroot een vergoeding betekent van grofweg € 40.000. De gemeente Koggenland keert als enige 'Westfriese gemeente', bovenop deze vergoeding, nog een extra vergoeding van € 9 per ingezamelde tonnage. In de begroting is hier € 13.000 voor opgenomen. Omdat de gelden volledig ten goede komen aan de Koggenlandse verenigingen, stichtingen en scholen wordt voorgesteld de papierinzameling onveranderd te laten.

Een mogelijke kostenbesparing zou kunnen zijn om de inzamelfrequentie naar 1x 4 weken te verlagen. Dit is een landelijk gangbare frequentie. Dit levert circa € 100.000 op maar betekent een serviceverlaging naar de inwoners. De inwoners zouden dan een extra container aan huis nodig hebben om oud papier in op te vangen. Een eventueel geschikt moment om dit te doen is als het restafval op afstand gaat. De restafvalcontainer zou dan beschikbaar komen en verder dienst kunnen doen als papiercontainer. Dit is echter een vervolgstap van de prijsprikkelsystematiek.

Optimaliseren textielinzameling.

In het uitvoeringsbesluit Afvalstoffenverordening 2020 gemeente Koggenland is vastgesteld dat HVC de inzamelende instantie is voor textiel. Ook kringloopbedrijven met een ontheffing mogen op grond van dit uitvoeringsbesluit textiel inzamelen. Er zijn diverse textielinzamelacties en locaties die niet conform dit uitvoeringsbesluit zijn. Gemeente Koggenland blijft deze situaties op eenzelfde wijze monitoren en gedogen. Uiteraard wordt bij excessen handhavend opgetreden.

RAADSVOORSTEL (VERVOLG)

COMMUNICATIE Het besluit wordt gecommuniceerd aan HVC. De te implementeren optimalisaties worden via een persbericht gedeeld met de inwoners van de gemeente Koggenland.

VERVOLG Tweede helft 2021: Samen met HVC de optimalisaties uitwerken;
Tweede helft 2021: Samen met uw raad de onderzoeksvragen formuleren voor het onafhankelijk benchmarkonderzoek;
Vanaf 1 januari 2022: Implementatie optimalisaties;
2022 Uitvoeren benchmarkonderzoek door de gemeente;
2023 Besluitvorming voortzetting vigerende DVO;
2023 De ingevoerde optimalisaties evalueren en de resultaten delen met uw raad;
2023 Besluitvorming invoering prijsprikkelsystematiek.

BIJLAGEN 1. Jaarrapportage 2020 gemeente Koggenland van HVC;
2. Locaties nieuw te plaatsen glasbakken;
3. Factsheet glaszameling;
4. Glas-leaflet extra baken;
5. Recyclekraam.

Datum college: 8 juni 2021

Burgemeester en wethouders van Koggenland.